

فضاهای خاطره انگیز

فضاهای بی زمان

(با بهره گیری از الگوهای نشانه شناختی)

تالیف

نسیم حسنی میانرودی

انتشارات طحان

ناشر تخصصی معماری و شهرسازی

سرشناسه	: حسنی میانرودی، نسیم، ۱۳۶۵-
عنوان و نام پدیدآور	: فضاهای خاطره انگیز : فضاهای بی‌زمان (با بهره‌گیری از الگوهای نشانه‌شناختی) / تألیف نسیم حسنی میانرودی.
مشخصات نشر	: تهران : طحان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۱ص: جدول.
شابک	: 978-622-6507-54-7
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۲۳] - ۱۳۱.
عنوان دیگر	: فضاهای بی‌زمان (با بهره‌گیری از الگوهای نشانه‌شناختی).
موضوع	: فضاهای عمومی -- جنبه‌های اجتماعی
موضوع	: Social aspectsPublic spaces --
موضوع	: خاطرات -- جنبه‌های اجتماعی
موضوع	: Diaries -- Social aspects
موضوع	: شهرسازی -- جنبه‌های اجتماعی
موضوع	: City planning -- Social aspects
رده‌بندی کنگره	: ۹۰۵۳NA
رده‌بندی دی‌سی	: ۷۱۱/۴۰۹۵۵
شماره ثبت ملی	: ۵۷۰۴۳

فضاهای خاطره انگیز: فضاهای بی‌زمان (۱۰ بهره‌گیری از الگوهای نشانه‌شناختی)

تألیف: نسیم میانرودی

چاپ: اورجینال

صحافی: اورجینال

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

مدیر تولید: ابوالفضل چلاغلو

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۰۷-۵۴-۷

قیمت: ۳۶۰۰۰ تومان

پیشگفتار

۹

مقدمه

۱۱

۱- خاستگاه اندیشه‌ها در خصوص خاطره جمعی

۱-۱- تعریف خاطره

۱۴

۱-۲- آلدو روسی و "خاطره جمعی" در شهر

۱۷

۱-۳- مروری بر دیدگاه‌های گوناگون در ارتباط با مفهوم خاطره جمعی

۱۸

۱-۴- خانه انگیزی، مکان و فضاهای شهری

۲۲

۱-۵- پتانسیل‌های فضای باز شهری در ایجاد و ثبت خاطره جمعی در شهر

۲۴

۱-۵-۱- محیط‌های خاطره‌انگیز

۲۵

۱-۶- جمع‌بندی مفهوم خاطره جمعی

۲۶

۲- خاستگاه اندیشه‌ها در موضوع مانایی

۲-۱- تئوری‌ها و نگرش‌های موجود در مورد جاودانگی، مطلوبیت و مانایی

۳۳

۲-۱-۱- شرط جاودانگی در نظریات کلاسیک

۳۳

۲-۱-۲- اصول شش گانه ارسطو در مورد جاودانگی و تداوم یک ساختمان

۳۴

۲-۱-۳- شرط جاودانگی: ایده خاص و منحصر به فرد جامعه آکادمیک

۳۴

۲-۱-۴- شرط جاودانگی: توجه به ایده‌های مردمان و میانجی

۳۶

۲-۱-۵- راز جاودانگی: طبق نگرش‌های جامع

۳۷

۲-۱-۶- شرط جاودانگی: توجه به فرهنگ و تاریخ و اجتماع

۳۹

۲-۲- شرط جاودانگی بر اساس نگرش‌های نو

۴۱

۲-۳- راز عزت و ماندگاری شهرسازی و معماری سنتی ایران

۴۳

۲-۴- جمع‌بندی مفهوم مانایی

۴۷

۳- خاستگاه اندیشه‌ها در موضوع نشانه‌شناسی

- ۵۲ ۱-۳- دیدگاه نظریه‌پردازان مختلف در خصوص نشانه و نشانه‌شناسی
- ۵۲ ۱-۱-۳- نشانه از دیدگاه سوسور
- ۵۲ ۲-۱-۳- تعریف نشانه از دیدگاه پیرس
- ۵۳ ۳-۱-۳- نشانه از دیدگاه موريس
- ۵۴ ۴-۱-۳- کوين لينچ
- ۵۴ ۵-۱-۳- نشانه از دیدگاه يلمسلف
- ۵۴ ۶-۱-۳- نشانه از دیدگاه گرمس
- ۵۵ ۷-۱-۳- نشانه از دیدگاه بارت
- ۵۵ ۸-۱-۳- نشانه از دیدگاه امبرتواکو
- ۵۷ ۹-۱-۳- نشانه از دیدگاه ديکدا
- ۵۹ ۲-۳- انواع نشانه
- ۵۹ ۱-۲-۳- شمایل
- ۶۰ ۲-۲-۳- نماد
- ۶۰ ۳-۲-۳- نمایه‌های طبیعی
- ۶۰ ۴-۲-۳- شمایل
- ۶۰ ۵-۲-۳- نماد
- ۶۱ ۶-۲-۳- نشانه
- ۶۱ ۳-۳- انواع کارکرد نشانه‌ها
- ۶۳ ۴-۳- رمزگان
- ۶۷ ۵-۳- نشانه‌شناسی لایه‌ای
- ۶۸ ۶-۳- نشانه‌شناسی ساختارگرا و پسا ساختارگرا
- ۷۲ ۷-۳- روش تحلیل ساختگرا
- ۷۳ ۸-۳- قواعد هم‌نشینی و جانشینی
- ۷۴ ۹-۳- محورهای هم‌نشینی و تحلیل آن
- ۷۴ ۱۰-۳- محورهای جانشینی و تحلیل آن

- ۱۱-۳- قواعد هم‌زمانی و درزمانی ۷۵
- ۱۲-۳- نشانه‌شناسی فرهنگی ۷۶
- ۱۳-۳- جمع‌بندی نشانه و نشانه‌شناسی ۷۸

۴- شاخص‌های خاطره‌انگیزی فضاهای شهری

- ۱-۴- عوامل مهم در شکل‌گیری خاطره جمعی ۸۲
- ۵- ابعاد مؤثر بر شکل‌گیری حس خاطره جمعی ۸۲
- ۱-۵- وابستگی ابعاد اجتماعی فرهنگی و حس خاطره جمعی ۸۸
- ۲-۵- وابستگی ابعاد کالبدی عملکردی و حس خاطره جمعی ۸۸
- ۳-۵- وابستگی ابعاد زمانی و حس خاطره جمعی ۸۹

۵- شاخص‌های مانایی فضاهای شهری

- ۱-۶- پاسخگویی به نیازهای زمانی و مکانی، توجه به آداب و رسوم، معنا و کالبد ۹۴
- ۲-۶- فضاهای شهری، زمان و حس می‌کند و در برابر گذشت زمان می‌ایستد ۹۵
- ۳-۶- گویایی و شفافیت ۹۵
- ۴-۶- پیوند محیطی ۹۶
- ۵-۶- حیات اجتماعی ۹۶
- ۶-۶- سرزندگی و نشاط محیطی ۹۶
- ۷-۶- حس تعلق به فضاهای شهری ۹۶
- ۸-۶- فضاهای شهری بستر شکل‌گیری خاطره اجتماعی ۹۷

۷- کیفیت بی‌نام

۸- جمع‌بندی مبانی نظری مطالعات (مرور متن)

۹- به سوی فضاهای شهری خاطره‌انگیز و مانا

۱۰- اثرات حس خاطره جمعی بر فضاهای شهری

پیشگفتار

فضاهای شهری، سرشار از خطراتی است که در ذهن ساکنان و همچنین مراجعان همیشه ماندنی هستند. خطراتی که گاه فردی‌اند و گاه، جمعی و در میان همه شهروندان و اعضای جامعه، مشترک هستند. وقایع در شهر خطرات را می‌سازند و خطرات، زندگی می‌آفرینند، فضاهای خاطره سازی که قبلاً در شهرهای ما وجود داشته‌اند به دست فراموشی سپرده شده و یا تنزل کیفیت یافته‌اند، و با کاهش بسترهای مناسب برای رویداد وقایع شهری و تعاملات اجتماعی، از هیجانات تعلق زای شهروندان به محیط کاسته شده است.

فضای شهری را می‌توان عنصری مهم در ساختار شهرها در نظر گرفت که توانایی افزایش تعاملات اجتماعی، هویت و معنامندی، شکل‌گیری تصویرهای ذهنی و حس خاطره جمعی را در اختیار دارند. از آنجایی که، شکل‌گیری حس خاطره جمعی همواره از اساسی‌ترین اصول و مفاهیم کف در فضاهای شهری بوده است، پیدا کردن رویکردی جدید که به واسطه آن بتواند، دایره‌های شکل دهنده فضاهای شهری را با دقت کند و کاو کرد را باید مورد توجه قرار داد تا بتواند در یافتن راه‌های مفید برای خاطره‌انگیزی فضاها و ارتقا کیفی مفید باشند. رولان بارت، می‌گوید: بیش از هر حرفی درباره شهر باید از تکنیک نمادها استفاده کرد. به نظر می‌رسد با این دید جدید نه تنها می‌توان فضاهای شهری را بررسی کرد، بلکه می‌توان در راستای معنای فضا و افزایش حس خاطره جمعی نیز به راهکارهای جدیدی دست پیدا کرد.

آنچه فضاهای شهری را مستعد خاطره‌انگیزی می‌کند، معنای ذهنی و الگوهای نشانه‌شناختی است. امروزه نشانه‌ها، در فضاهای شهری کمرنگ شده‌اند و این موضوع مقدمه‌ای بر خاطره زدایی از فضاهای شهری شده است، از این رو نشانه‌ها با عنوان ابزاری با اهمیت جهت تداوم و انتقال خطرات جمعی محسوب می‌شوند.

در این راستا نوشتار حاضر در پی کشف مؤلفه‌های تأثیرگذار بر شکل‌گیری حس خاطره جمعی شهری از یکسو و ارائه الگوی مفهومی نشانه‌شناختی مستتر در فضاهای شهری در راستای بازیابی خاطره‌انگیزی فضاهای شهری است. الگوهای نشانه‌شناختی مذکور حاوی اطلاعات مربوط به شاخص‌های عملیاتی رمزگان‌هایی است که به منظور بازیابی حس خاطره جمعی تشخیص داده شده‌اند.